

Hoe je als wijkprofessional kunt werken aan een sociaal duurzame aanpak

Esmeralda van Tuinen

De benadering van sociale duurzaamheid door adviesbureau Início geeft handvatten voor duurzaam rendement van sociale investeringen. Aan de hand van de voorwaarden openheid, flexibiliteit en continuïteit kun je als wijkprofessional slimmer naar je eigen investeringen kijken. De sociale investeringen kunnen bijvoorbeeld gaan over het verbeteren van de leefkwaliteit of het woongenot, over het versterken van de onderlinge verbondenheid of over de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de leefomgeving. Maar dan op zodanige wijze dat de resultaten van de investeringen op langere termijn zichzelf in stand kunnen houden en zelfs kunnen meegroeien met veranderingen in de toekomst. Op het symposium Sociale Duurzaamheid van Forum van 16 februari jl. sprak ik hierover. In dit artikel ga ik verder. Ik geef praktische tips wat dit allemaal kan betekenen voor de rol en het gedrag van een wijkprofessional. Hoe je nieuwe kansen kan zien, waar je de wijkenergie vindt en hoe je belemmeringen wegneemt bij anderen om zelfredzamer te worden.

Benadering sociale duurzaamheid

Eerst nog even terug naar het begrip sociale duurzaamheid. De definitie die Início hieraan gegeven heeft is 'een continu proces waaraan iedereen kan deelnemen met als doel het versterken van relaties tussen mensen'. Een sociaal duurzame aanpak kan gezien worden als het installeren van processen gericht op het stimuleren en versterken van interactie binnen een gemeenschap, een gedeelde identiteit, het zelforganiserend vermogen, de bewustwording van het effect van eigen handelen op de leefomgeving en kennis en talenten delen. In het vorige VHV-bulletin schreef mijn collega Freek Liebrand over hoe je kunt komen tot een sociaal duurzame aanpak.

Início stelt dat je aan drie voorwaarden moet voldoen voor een sociaal duurzame aanpak: openheid, flexibiliteit en continuïteit. Deze begrippen kunnen je helpen om de inhoud van je sociale investeringen te beoordelen en meer te sturen op duurzamer rendement. Maar deze voorwaarden kun je ook gebruiken om je eigen rol en je gedrag aan te passen. Want in je wijken en dorpen heb je te maken met bewoners waarvan verwacht wordt dat die zelfredzamer gaan worden. Tegelijkertijd wordt van jou verwacht dat je een meer afwachtende houding aanneemt. Je moet meer bereiken met minder geld door gebiedsgericht en effectiever samen te werken met andere partijen in de wijk. Maar hoe doe je dat? En hoe beoordeel je wat wel gaat werken en veel oplevert op langere termijn en wat niet? Om richting te geven aan je rol en gedrag als wijkprofessional, heb

ik een aantal tips op een rijtje gezet. Ze zijn grofweg ingedeeld binnen de begrippen openheid, flexibiliteit en continuïteit.

Openheid

Openheid begint met goed kijken naar wat er al is. Het lijkt een open deur, maar weet je werkelijk wat de antwoorden zijn op de volgende vragen? Wat zijn de bestaande kwaliteiten en talenten in je wijken en hoe worden die met elkaar gedeeld? Wat betekent het wonen in een buurt voor bewoners? Hoe vindt interactie plaats tussen instellingen in een gebied en de bewoners die ernaast wonen? Door met een open blik te kijken naar je wijk, zul je meer oog krijgen voor nieuwe ontwikkelingen, ook nadat een wijkplan klaar is.

- Werk aan het uitbreiden en onderhouden van je netwerk

Hoe meer nieuwe mensen je ontmoet, hoe groter de kans is dat er iemand bij zit die iets kan betekenen voor je sociale investeringen. Vind nieuwe mensen op straat, bij een zorginstelling, bij de plaatselijke ondernemersvereniging, op de basisschool en in een creatief broeinest. Vraag jezelf af bij iedereen die je ontmoet welke bijdrage deze persoon of diens netwerk kan leveren. Stel je netwerk ook beschikbaar aan anderen. Verbind mensen met elkaar die iets voor

elkaar kunnen betekenen. Zorg hierbij voor een warme overdracht. Koppel bijvoorbeeld een bedrijf uit de buurt aan een bewonersinitiatief: sponsoring in natura in ruil voor klantenbinding draagt bij aan gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de buurt.

- Zoek partijen en oplossingen dichterbij
Als je te maken hebt met een probleemcomplex of achterstandsbuurt ben je snel geneigd om oplossingen van buitenaf 'in te vliegen'. Door juist goed te kijken wie en wat er allemaal in de buurt aanwezig is en hiermee in contact te raken, zul je tot creatievere oplossingen komen waarbij de meerwaarde uit de buurt zelf komt. Trek maar eens een cirkel met een straal van een kilometer rondom een probleemgebied. Ontdek wie binnen dit gebied actief is. Denk hierbij ook aan ZZP-ers, boekenclubjes, speeltuinverenigingen, sportclubjes en breiclubjes. Vraag vervolgens naar hun activiteiten en belangen. Vervolgens kun je hun activiteiten en belangen afstemmen op die van jou en van anderen in de buurt.

- Toon interesse in andermans werk en initiatieven
Door interesse in een ander te tonen, is de ander geneigd om zich ook meer open te stellen. Vraag ook eens door naar de beweegredenen van een persoon of organisatie: waarom handelt men zoals men handelt? Misschien is de bestaande oplossing niet de enige oplossing maar zijn er goedkopere alternatieven te vinden. Wees niet selectief in je interesse in anderen. Vergeet ook je eigen collega's niet. Vraag tijdens de lunchpauze eens naar iemands werk. Wellicht kan ook een ICT-er of toezichthouder iets voor jouw werk betekenen.

- Durf te vragen
Heb je een hulpvraag? Laat het mensen weten. Door je wens uit te spreken, is de kans groter dat hij ook uitkomt. Ook al kan de toehoorder niet direct de gevraagde hulp bieden; grote kans dat hij iemand kent die dat wel kan. Mensen zijn van nature hulpvaardig en willen je graag verder helpen. Als je een wederdienst kan bieden is dat natuurlijk fantastisch maar niet noodzakelijk. Je kunt ook werken aan een platform of omgeving waar ook anderen de mogelijkheid hebben om hun hulpvraag aan elkaar te stellen. Denk aan een matchmakingactiviteit, waarbij bewoners met elkaar afspraken kunnen maken over kleinschalige burenhulp, zoals elkaars kinderen naar school brengen, helpen tolken bij een doktersbezoek of recepten uitwisselen.

Meer openheid in je werk en je gedrag zorgt ervoor dat je nieuwe mogelijkheden en kansen ziet in het gebied waar je werkzaam bent. Met openheid gaat het verbinden van mensen makkelijker en sneller. En je weet dat je met de inspanningen nog beter aansluit bij de wensen en mogelijkheden van de doelgroep.

Flexibiliteit

Flexibiliteit in je rol als wijkprofessional is nodig om mee te kunnen bewegen met veranderingen van wensen en behoeften van de mensen waarmee je werkt. Door meer flexibiliteit in je werk en je houding aan te brengen kun je beter omgaan met invloeden van buitenaf. En het helpt je om de meest gepaste en effectieve inzet te kiezen. De volgende tips kunnen hierbij helpen:

- Kies steeds opnieuw de meest geschikte rol
Geschikte rollen kunnen zijn: het faciliteren, structureren, stimuleren, enthousiasmeren en aanjagen van de gemeenschap. Maar ook loslaten en afwachten horen hierbij. Als je goede kansen en positieve wijkenergie hebt gevonden, ga daar dan mee verder. Denk bijvoorbeeld aan een groepje bewoners dat een binnenterrein wil opknappen. Ondersteun en begeleid de betrokken mensen waar nodig en stimuleer ze om een stap verder te komen. Je kan deze bewoners bijvoorbeeld stimuleren om een aanpak te kiezen waar ook toekomstige bewoners nog wat aan hebben. De kwaliteit van de wijkenergie is heel belangrijk. Als een initiatief van een groep mensen een bodemloze put dreigt te worden, kies dan voor loslaten. Want anders kost het meer energie dan dat het uiteindelijk oplevert. Vergis je overigens niet in klagende bewoners. Dit kan negatieve energie lijken maar onder klagende bewoners zitten vaak ook bewoners met goede ideeën over hoe het ook anders kan en bereidheid om tot actie over te gaan.

- Durf te verdwalen
Gebaande paden en vaste structuren zorgen voor een bekende aanpak. Als die aanpak niet meer voldoende is en je open wilt staan voor nieuwe kansen, zorg dan dat je af en toe het lef hebt om te verdwalen. Dit kun je letterlijk nemen, door bijvoorbeeld in je wijk een andere route te nemen naar je afspraak. Je kunt ook figuurlijk verdwalen door jezelf te dwingen andere stappen te nemen en andere gebruiken aan te leren. Door te verdwalen kun je nieuwe mensen leren kennen, dwing je toeval af en zie je nieuwe kansen en mogelijkheden. Deze nieuwe kansen heb je nodig om er voor te zorgen dat je aanpak ook op de langere termijn nog wat blijft opleveren. Een voorbeeld: je hebt een aanvraag van een groep mensen die plantmateriaal nodig hebben om een stuk groen te beheren. In plaats dat je hiervoor naar de uitvoerders en aannemers van het groenbeheer stapt, kies je er eens voor om te verdwalen bij de afdeling welzijn en educatie van de gemeente. Hier bespreek je de vraag uit je wijk en loop je vervolgens weer naar buiten met

een idee om de planten samen met studenten van de opleiding groenbeheer op te kweken.

- Verzin oplossingen niet zelf

Het is heel verleidelijk om creatieve oplossingen te bedenken voor anderen. Van een afstand kun je wel bedenken dat mensen zelforganiserend moeten zijn, maar het heeft geen zin om een plan voor die bewoners uit te denken over hoe ze zelforganiserend moeten worden. Sluit juist aan bij bestaande initiatieven. Ga uit van wensen en behoeften en probeer dat mede mogelijk te maken. Het is effectiever als mensen zelf aan de slag gaan met de problemen of opgaves in hun buurt. Maar zorg wel dat je er bij blijft. Let er op wat mensen tegenhoudt om actief te worden. Wat zijn andermans belemmeringen? Is dit regelgeving of onwetendheid over hun eigen vermogens? Zorg dan dat je die belemmeringen wegneemt.

Door je flexibele houding zorg je ervoor dat de invloed van anderen op jouw werk wordt vergroot. Door deze invloed worden mensen bewust van het effect van hun eigen handelen op de leefomgeving, waarmee ze gestimuleerd worden om dit ook op langere termijn te blijven doen.

Continuïteit

Continuïteit heb je nodig om ervoor te zorgen dat de programma's en activiteiten ook doorgaan wanneer de budgetten opraken. Ook wil je voorkomen dat een idee of initiatief van bewoners doodbloedt. En je wilt dat de effecten van een buurtactiviteit ook langer meegaan. De vaardigheden die horen bij het continueren van jouw werk zonder jezelf, zijn eigenlijk het lastigst. Met de volgende tips kun je zorgen voor de continuïteit van een initiatief, project of programma.

- Verkoop geen nee aan een bewonersinitiatief als jouw organisatie dit niet kan ondersteunen

Als bewoners zelf enthousiast zijn over hun voorstel, maar jij kan dit niet goedkeuren of hieraan bijdragen, ga dan na hoe je dit initiatief wel kan helpen. Als de betrokken bewoners namelijk geen medewerking krijgen, zal het enthousiasme snel afnemen. Probeer erachter te komen wat de vraag of de motivatie is achter hun voorstel. Denk mee over andere mogelijkheden die jouw organisatie wel kan ondersteunen. Of als je het zelf niet kan, breng ze in contact met de juiste partij. Want bemiddelen is ook waardevol.

- Creëer successen waaraan anderen weer een vervolg kunnen geven

Als je werkt aan zichtbare successen op korte termijn, zorg je ervoor dat mensen betrokken blijven. Door deze successen te vieren, beloon je mensen die zich hebben ingezet en wordt het effect van hun gedrag op hun omgeving direct waarneembaar. Als dit vervolgens ook nog eens successen zijn waar anderen nieuwe mogelijkheden in zien die een start kunnen zijn voor andere projecten, dan zorg je voor continuïteit in je werk. Een voorbeeld is het vieren van een succes door het organiseren van een contactmoment waarbij mensen de mogelijkheid hebben voor informeel contact. Dit kan weer een start zijn voor nieuwe plannen en nieuwe samenwerking in de wijk.

- Maak voldoende tijd en budget vrij om het proces te kunnen beheren

In veel processen is het niet reëel om aan te nemen dat het vanzelf zal doorgaan en zichzelf zal bedruipen. Daarom zul je altijd je processen moeten blijven monitoren en beheren. Hier horen ook budgetten bij om de wijkenergie vast te houden en om snel te kunnen doorpakken. En reserveer voldoende tijd om lopende processen te kunnen bijsturen.

Continuïteit staat aan de basis van duurzaam rendement. Zonder continuïteit zijn de investeringen weggegooid geld. Je doet er beter aan door je investeringen te zien als onderdeel van een proces in plaats van als een project met een begin en een eind. Dan ga je aan het begin van je investeringen nadenken over hoe je ervoor kan zorgen dat het kan blijven doorgaan: hoe de investeringen nieuwe input kunnen geven voor vervolgprocessen. Enthousiasme en interesse kunnen namelijk tijdelijk zijn. Door open te staan voor nieuwe energie kun je toch de resultaten door laten gaan en daarmee het proces voortzetten. Dus zorg ervoor dat mensen kunnen in- en uitstappen. Continuïteit mag overigens geen dooddoener worden. Juist de combinatie van de drie begrippen maakt het spannend en lastig.

Tot slot

Deze tips geven inspiratie aan wijkprofessionals om een praktische invulling te geven aan de vraag om een duurzamer rendement van sociale investeringen. Want sociale duurzaamheid vergt een andere blik op het werk en een verandering van rol en gedrag van degenen die sociale processen in gang zetten. Ook voor mensen die werkzaam zijn in een ander werkveld kan het nuttig zijn zich bewust te zijn van de begrippen openheid, flexibiliteit en continuïteit bij veranderingsprocessen.

Esmeralda van Tuinen is senior adviseur bij Início in Rotterdam. Início is een veelzijdig adviesbureau voor integrale stedelijke ontwikkeling. www.inicio.nl